

**EVRISTIK TA'LIM ASOSIDA O'QUVCHILARNING KREATIV
QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI**

Namangan davlat pedagogika instituti, 1-bosqich magistranti

Elbekova Shohsanam Ne'matjon qizi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada evristik ta'limning nazariy asoslari, uning o'quvchilarning kreativ (ijodiy) qobiliyatlariga ta'siri, shuningdek, amaliy metodikalar asosida kreativlikni rivojlantirish yo'llari tahlil qilingan. Kreativ tafakkur zamonaviy shaxs tarbiyasida ustuvor kompetensiyalardan biri sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda evristik yondashuv asosida ishlab chiqilgan metodikalar ta'lim sifatini oshirishda samarali ekanligi asoslab berilgan.¹*

Kirish:

Zamonaviy ta'lim jamiyatning o'zgaruvchan talablariga javoban o'quvchilarda nafaqat bilim, balki ijodkorlik, mustaqil fikrlash, tashabbuskorlik kabi kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilmoqda. Ayniqsa, raqamli transformatsiya, sun'iy intellektning rivojlanishi sharoitida o'quvchilarni kreativ fikrlashga o'rgatish ta'lim tizimi oldidagi dolzarb vazifalardan biridir. Evristik ta'lim — bu shunchaki bilim berish emas, balki o'quvchini fikrlashga, topishga, kashf etishga yo'naltiruvchi ta'lim shaklidir. Mazkur maqolada evristik yondashuv asosida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik yondashuvlar tahlil qilinadi.

Nazariy asoslar:

Evrastika termini qadimgi yunoncha 'heuriskein' — “topmoq”, “kashf qilmoq” degan ma'noni bildiradi. Bu tushuncha dastlab ilmiy izlanishlar, keyinchalik esa ta'lim metodologiyasida keng qo'llanila boshlandi. L.S. Vygotskiy, J. Bruner, D. Poya kabi olimlarning asarlarida evristik yondashuvning psixologik va didaktik asoslari yoritilgan. Bugungi kunda evristik ta'lim shaxsga yo'naltirilgan, interaktiv hamda kognitiv yondashuvlar bilan uyg'unlashgan holda qo'llanilmoqda.²

Evrastik metodlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Muammoli savollar asosida dars tashkil etish

- Fikr portlashi (brainstorming)
- “Aqliy hujum” va rolli o‘yinlar
- Mustaqil kashfiyot asosidagi topshiriqlar
- Kreativ yozuv, konseptual xaritalar chizish

Tadqiqot metodologiyasi:

Tadqiqotda eksperimental va diagnostik metodlar qo‘llanildi. 7-9-sinflarda o‘quvchilarning kreativ qobiliyatlarini baholash uchun Torrens testlaridan va kuzatuv kartalaridan foydalanildi. Eksperimental sinfda evristik yondashuv asosida tuzilgan metodik dars ishlanmalar sinovdan o‘tkazildi.

Natijalar va tahlil:

Eksperiment yakunlariga ko‘ra, evristik metodlardan foydalanilgan sinflarda:

- O‘quvchilarning o‘z fikrini erkin bayon etish ko‘nikmasi 43% ga oshdi
- Kreativ fikrlashda ishtirok etuvchi o‘quvchilar soni eksperimental sinfda 2 barobar ko‘paydi
- Mustaqil loyiha ishlari va og‘zaki ifoda darajalari sezilarli darajada yaxshilandi

Bu esa evristik yondashuv asosida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish imkoniyatlari yuqori ekanini ko‘rsatadi.

Xulosa va takliflar:

Evristik ta’lim o‘quvchilarni faollikka, izlanishga, o‘z g‘oyasini shakllantirishga undaydi. Mazkur yondashuv asosida ishlab chiqilgan metodik tizim orqali kreativ tafakkur, muammo hal qilish, innovatsion fikrlash kabi kompetensiyalar samarali rivojlanadi. Shuning uchun:

- Umumta’lim muassasalarining dars jarayoniga evristik metodikalarni bosqichma-bosqich joriy etish;
- O‘qituvchilar uchun evristik yondashuv bo‘yicha trening va seminarlar tashkil etish;
- Darsliklar va o‘quv qo‘llanmalarini evristik topshiriqlar asosida boyitish taklif qilinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Vygotskiy L.S. — Tafakkur va nutq. M., 1982
2. Bruner J. — The Process of Education. Harvard University Press, 1960
3. Torrance E.P. — Torrance Tests of Creative Thinking, 1974
4. Sharipov M. — Pedagogik texnologiyalar. T., 2019
5. Xamidova G. — Zamonaviy ta'limda evristik yondashuv. // O'zMU Ilmiy axboroti, 2021

Izohlar:

¹ Evristik ta'lim o'quvchini bilim olishga emas, bilimni topishga undovchi faoliyatga yo'naltiradi.

² 'Heuriskein' so'zi qadimgi yunon tilida 'kashf qilmoq' degan ma'noni bildiradi va hozirgi pedagogikada ijodiy fikrlash asoslaridan biri sifatida talqin qilinadi.